

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Nadere verkenning Provinciaal Warmte Ondersteuningsbedrijf	TELEFOONNUMMER	+31643246374
DATUM	27- 02- 2024	E-MAILADRES	noelle.peters@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-265285415-11	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Noelle Peters Sengers	TEAM	PL1
		PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen
BIJLAGE	Rolneming provincie Utrecht in warmtetransitie		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Uit een eerste onderzoek dat is uitgevoerd in het vierde kwartaal van 2023 en waarover u bent geïnformeerd tijdens een informatiebijeenkomst op 24 januari jl. is gebleken dat meerdere Utrechtse gemeenten gebaat zijn bij ondersteuning vanuit de provincie bij het realiseren van publieke lokale warmtenetten. Het advies is om daarvoor een provinciaal bedrijf op te richten dat optreedt als actieve aandeelhouder in diverse lokale warmtebedrijven. Netverder (een dochteronderneming van Stedin) en EBN (een staatsbedrijf) zijn in beeld als mogelijke medeaandeelhouders voor dit provinciale bedrijf, zodat ook deze partijen kennis en kapitaal kunnen inbrengen. Wij hebben daarom besloten tot een nadere verkenning die moet uitwijzen welke afspraken over samenwerking deze partijen willen maken en wat dat betekent voor de inbreng van alle partijen op het gebied van kennis en kapitaal. De verkenning heeft tevens als doel om meer duidelijkheid te krijgen over de vraag naar kapitaal en kennis vanuit de gemeenten. De nadere verkenning bestaat uit 2 fasen: een eerste fase met als resultaat een GS-besluit in september over een intentieovereenkomst met de beoogde partners en bij een positief besluit daarover begin 2025 een tweede fase die resulteert in een voorstel aan uw Staten over een samenwerkingsovereenkomst ten behoeve van de oprichting van een provinciaal warmtebedrijf.

Inleiding:

We gaan de rol van de provincie bij de realisatie van publieke warmtenetten nader verkennen. Dit is een vervolg op het advies in het rapport Rolneming Provincie Utrecht in de warmtetransitie (zie bijlage) waarover PS op 24 januari is geïnformeerd. Conform het advies in dit rapport wordt hiervoor de samenwerking gezocht met Netverder en EBN. Deze nadere verkenning geeft invulling aan de Strategische College-agenda waarin het onderzoeken van de mogelijkheden voor een provinciaal warmtebedrijf (onderwerp 32) is opgenomen. Dit als vervolg op het onderzoek dat op initiatief van Provinciale Staten in 2022 heeft plaatsgevonden naar Financiële Instrumenten voor Versnelling van de Energie Transitie (FIVET). Het onderzoeksrapport en het addendum zijn in februari 2023 opgeleverd. Het ondersteunen van publieke warmtenetten is daarin één van de aanbevolen versnellingsthema's.

De overstap naar het duurzaam verwarmen van gebouwen is nodig om te komen tot een klimaatneutrale provincie. Warmtenetten vervullen daarbij een belangrijke rol, onder meer omdat ze het mogelijk maken om duurzame lokale

warmtebronnen te benutten, zoals aquathermie, bodemenergie en geothermie. In het Nationaal Plan Energiesysteem zijn hiervoor meerdere argumenten genoemd, zoals het dempen van de vraag naar schaarse andere energiedragers zoals waterstof, groen gas en elektriciteit en het verlagen van de druk op het elektriciteitsnetwerk. Daarnaast is in het landelijke Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving als doel opgenomen om voor 2030 500.000 bestaande woningen op een warmtenet aan te sluiten. Omgerekend naar de provincie Utrecht komt dat neer op globaal 40.000 woningen.

Momenteel zijn warmtebedrijven veelal in handen van private partijen zoals Eneco en Vattenfall. De Wet collectieve warmte (beoogde ingangsdatum 1 januari 2025) stelt als eis dat nieuwe grotere warmtenetten worden gerealiseerd door warmtebedrijven met publiek eigenaarschap (voor minimaal 51%). Zo krijgen gemeenten meer grip op een warmtebedrijf en inwoners mogelijk meer vertrouwen in het warmtebedrijf. Gemeenten zijn als regisseur van de warmtetransitie aan zet om te bepalen in welke wijk of buurt een warmtenet de gewenste oplossing is. Om te voorkomen dat door gebrek aan kennis en/of gebrek aan kapitaal bij gemeenten de uitrol van warmtenetten stagneert, is ondersteuning gewenst, zo geven diverse Utrechtse gemeenten aan. Uit eenzelfde hulpvraag vanuit Gelderse gemeenten is vorig jaar mede door de provincie Gelderland het Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) opgericht.

Het stimuleren van de ontwikkeling van warmtenetten draagt bij aan provinciale doelstellingen, zoals het doel in de Omgevingsvisie om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn en het doel van het Programma Energietransitie om als provincie waar mogelijk de energietransitie te versnellen en er daarbij op te letten dat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is.

Een eerste onderzoek door adviesbureau Fakton geeft aan dat deze ondersteuning het meest efficiënt kan gebeuren door op provinciale schaal een ondersteuningsbedrijf op te richten om zo schaalvoordelen te creëren en een hefboom op de eigen financiële inbreng te realiseren. Naast de provincie zouden ook andere publieke partijen als Netverder (dochteronderneming van Stedin) en EBN (beoogd aandeelhouder in warmtenetten namens het Rijk) in dit provinciale bedrijf moeten participeren om zo de kennis en kapitaal van drie partijen te bundelen. Het provinciale bedrijf kan vervolgens een actieve aandeelhoudersrol vervullen voor lokale warmtebedrijven die op initiatief van gemeenten ontstaan en waarin ook de gemeenten zelf aandeelhouder zijn.

De nadere verkenning die nu uitgevoerd gaat worden, moet uitwijzen welke afspraken over samenwerking de bovengenoemde partijen willen maken en welke consequenties dat heeft voor de provincie. Hierbij gaat het onder meer over de verdeling van de financiële inbreng, juridische afwegingen (mate van zeggenschap) en organisatorische aspecten (beschrijving taak- en rolverdeling). De verkenning zal ook dieper ingaan op de vraag naar kapitaal en kennis vanuit de gemeenten. Het doel is een concreet beeld te krijgen van het aantal woningen dat op een publiek warmtenet wordt aangesloten op de korte, middellange en lange termijn en welke investeringen dat van diverse partijen vraagt. Welk budget vanuit de provincie nodig is, hangt in sterke mate af van de verhouding tussen de beoogde aandeelhouders in het provinciale bedrijf. De omvang van de participatie van dit provinciale bedrijf in de lokale warmtebedrijven, is eveneens van invloed op het benodigde budget. Verder is de komst van een landelijk waarborgfonds van groot belang, want dat vermindert aanzienlijk het eigen vermogen dat publieke partijen gezamenlijk moeten inbrengen.

Financiële consequenties:

De begroting 2024 (programma 4 energietransitie, meerjarendoel 4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter) voorziet in dekking voor de kosten voor de nadere verkenning. In de begroting 2024 en 2025 zijn ook middelen opgenomen voor de oprichtingsfase.

Daarnaast ontvangt u in het tweede kwartaal 2024 een statenvoorstel over de besteding van de middelen voor het versnellen van de energietransitie (onderwerp 27 van de strategische collega agenda) Hierin wordt ook een reservering ten behoeve van dit thema opgenomen.

Vervolprocedure / voortgang:

De nadere verkenning is opgedeeld in twee fasen. In de eerste fase gaan we in gesprek met EBN en Netverder om tot een intentieovereenkomst te komen (Q3 2024). In deze beoogde intentieovereenkomst leggen de drie partijen vast wat ze gezamenlijk gaan onderzoeken in de volgende fase.

Een GS-besluit over de intentieovereenkomst zal pas genomen worden nadat uw Staten een besluit hebben genomen over het Statenvoorstel over de besteding van de middelen voor het versnellen van de energietransitie (onderwerp 27 van de strategische collega agenda). Ook moeten beide Kamers nog instemmen met de Wet Collectieve Warmte met daarin de eis voor een publiek meerderheidsaandeel. Deze eis is geen randvoorwaarde voor het realiseren van publieke warmtenetten, maar wel een belangrijke impuls. Duidelijkheid hierover is nodig voorafgaand aan besluitvorming over het aangaan van een intentieovereenkomst.

Bij een positief besluit over het aangaan van de intentieovereenkomst gaat de tweede fase van de nadere verkenning in. Deze tweede fase heeft als doel om te komen tot een voorstel voor een samenwerkingsovereenkomst. Dit voorstel wordt te zijner tijd ter besluitvorming aan uw Staten voorgelegd (Q1 2025). De mogelijke samenwerkingsovereenkomst dient als opmaat naar de oprichting van een provinciaal warmte-ondersteuningsbedrijf en legt vast onder welke voorwaarden en met welke afspraken de partijen hieraan willen bijdragen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen